

รู้จัก รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (1): ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ และกระบวนการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง**

ดร.เสนีย์ คำสมหมาย***

นโยบายย่อมเหนือเหตุผล นโยบายอยู่บนหอคอยงาช้าง นโยบายกำหนดในห้องแอร์ผู้กำหนดนโยบายไม่รู้บริบทที่แท้จริง เป็นนโยบายที่เพ้อฝัน เป็นนโยบายที่เป็นไปไม่ได้ เป็นนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นนโยบายที่แข็งเกินไป การกำหนดนโยบายที่ไม่ยึดหลักวิชาการเอาเสียเลย ประโยชน์จากนโยบายนี้ก็ตกกับผู้กำหนดนโยบายเท่านั้นเอง เป็นนโยบายที่นึกเอาเองตามความรู้สึกไม่มีวิจัยรองรับ คำพูดเหล่านี้คิดว่าส่วนใหญ่คงได้ยินได้ฟังกันมาากแล้ว เกือบทั้งหมดเป็นในเชิงลบมากกว่า (Negative thinking) แต่ก็มีส่วนถูกต้องอยู่หลายประการ หรืออาจเป็นเพราะมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน (Miss concept) ก็อาจเป็นได้ อย่างไรก็ตามแล้ว เรามารู้จัก รู้ลึก และปฏิบัติในเรื่องในเรื่องนโยบายที่ถูกต้องกันเถอะ สอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนนั้นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ คือรู้จัก แล้วนำไปปฏิบัติที่ถูกต้อง สิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่กระทำอย่างถูกต้องดังมานั้นก็จะบรรลุผลตามต้องการ ผู้เขียนตั้งใจเสนอบทความเกี่ยวกับเรื่องนโยบายหลายตอน ดังนี้

รู้จัก รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (1): ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ

และกระบวนการ

รู้จัก รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (2): การวิเคราะห์นโยบาย

รู้จัก รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (3): การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

รู้จัก รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (4): การประเมินนโยบาย

รู้จัก รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (5): การวิจัยเชิงนโยบาย

รู้จัก รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (6): วิเคราะห์นโยบายทางการศึกษาของบุคคลสำคัญ

(นายกรัฐมนตรี และ รมต.ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

ขอได้โปรดติดตามผลงานเชิงวิชาการของพวกเรา หวังว่าท่านจะรู้จัก รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องในประเด็นต่างๆ อย่างแน่นอน

ความหมายของคำว่านโยบาย

ในเรื่องนี้ มีผู้รู้ได้เสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลายอาทิ

Cambridge English Dictionary (2017) ให้ความหมายของคำว่านโยบายว่า หมายถึง ชุดของความคิดหรือแผนของสิ่งที่ต้องทำในสถานการณ์เฉพาะ ที่ได้รับการตกลงอย่างเป็นทางการโดยกลุ่มคน องค์กร ธุรกิจ รัฐบาล หรือพรรคการเมือง

Business dictionary (2017) ได้ให้ความหมายโดยแบ่งออกเป็น 3 นัยคือ 1) ทางการเมือง (politics) (1) นโยบายเป็นหลักการพื้นฐานซึ่งออกโดยฝ่ายรัฐบาล (2) เป็นวัตถุประสงค์ที่ฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายพรรคการเมืองประกาศหรือให้สัญญากับประชาชนถึงผลสำเร็จในอนาคต 2) ทางการเมือง (politics) เป็นคำประกาศโดยฝ่าย

* อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

** อาจารย์ประจำผู้รับผิดชอบหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

***ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้รับประกันซึ่งปรากฏในรูปข้อความถึงเจตนาของความสำเร็จอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย

3) การบริหารจัดการ (management) นโยบายเป็นหลักการพื้นฐานที่ได้กำหนดขึ้นโดยฝ่ายของรัฐเพื่อเป็นแนวทางการทำงานให้กับสังคม เป็นกิจกรรมที่กำหนดขอบเขตการทำงานขององค์กรต่างๆ กระตุ้นเร่งรัดตรวจสอบการทำงานตามนโยบายโดยฝ่ายรัฐ เป็นเป้าหมายการทำงานในระยะยาว

FAO CORPORATE DOCUMENT REPOSITORY (2005) เห็นว่านโยบายเป็นเรื่องที่ยืดหยุ่น ไม่ได้เคร่งครัดจนเกินไป ประยุกต์ใช้ในโอกาสต่างๆ ตามบริบท และเห็นว่า Webster's dictionary ได้กำหนดความหมายของคำว่า policy โดยได้แบ่งออกเป็น 3 แนวคิดคือ 1) เป็นการนิยามหรือกำหนดวิธีการปฏิบัติโดยฝ่ายรัฐหรือกลุ่มต่างๆ โดยอาจเสนอทางเลือกไว้หลากหลาย และได้กำหนดเงื่อนไขความสำเร็จไว้อย่างหลวมๆ เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการปฏิบัติเพื่อตัดสินใจกระทำในปัจจุบันและในอนาคต 2) เป็นการจัดกลุ่มแนวทางการตัดสินใจที่จำเพาะเจาะจงสำหรับการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าแล้ว ซึ่งวิธีปฏิบัตินั้นจะต้องถูกออกแบบเพื่อสู่การปฏิบัติได้จริง 3) เป็นแผนการที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่ถูกออกแบบเป็นอย่างดี และวิธีการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ

Wikipedia (2017) นโยบายคือ ระบบที่ได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ และมีเหตุผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผล หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า นโยบายคือคำแถลงเจตนา ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการ โดยทั่วไปนโยบายจะได้รับการรับรองและพัฒนา และถูกนำไปใช้โดยคณะกรรมการหรือหน่วยงานกำกับดูแลระดับสูง นโยบายสามารถช่วยในการตัดสินใจโดยอาศัยความรู้สึก และอาศัยหลักของเหตุผล

Sherri Torjman (2005) ได้สรุปความหมายของคำว่านโยบายสั้นๆ ว่านโยบายหมายถึงข้อตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมือง เป็นข้อกำหนดแนวทางของสิ่งที่ปัญหาของสังคม และอยู่ในความสนใจของประชาชน และเมื่อดำเนินการตามนโยบายแล้วประชาชนต้องได้รับประโยชน์

จากแนวคิดของผู้รู้ต่างๆ ข้างต้น ผู้เขียนทำการสังเคราะห์ความหมายของคำว่า นโยบาย ผลการสังเคราะห์พบว่า นโยบายหมายถึง ชุดของความคิดหรือแผนที่แสดงแนวทางปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติอย่างกว้างๆ และผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบ นโยบายมักถูกกำหนดโดยฝ่ายรัฐหรือผู้มีอำนาจในระดับสูง โดยต้องกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จ ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคม และเมื่อดำเนินการตามนโยบายแล้วประชาชนต้องได้รับประโยชน์

ประเภทของนโยบาย

หลังจากทราบความหมายของคำว่านโยบายเป็นอย่างดีแล้ว ขั้นตอนต่อไปอยากเชิญชวนให้ผู้อ่านเข้าใจในเรื่องประเภทของนโยบาย จึงขอนำเสนอแนวคิดของนักวิชาการพอสังเขป ดังนี้

Wikipedia (2017) ได้แบ่งประเภทของนโยบายออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ

1. นโยบายการกระจายการบริการ (Distributive policies) อาทิ นโยบายการบริการสินค้า นโยบายสวัสดิการด้านการศึกษา นโยบายการใช้ทางหลวงและความปลอดภัย เป็นต้น
2. นโยบายด้านการกำกับดูแล (Regulatory policies) เป็นนโยบายที่กำกับดูแล หรือบังคับพฤติกรรมบางอย่างประเภท ตัวอย่างของนโยบายด้านการกำกับดูแลสาธารณะที่ประสบความสำเร็จอย่างมากคือการ จำกัดความเร็ว
3. นโยบายรัฐธรรมนูญ (Constituent policies) เป็นนโยบายที่เกิดจากกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อสร้างอำนาจให้หน่วยงานบริหารโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ

4. นโยบายเบ็ดเตล็ด (Miscellaneous policies) เป็นนโยบายที่มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ หรือเกิดขึ้นเป็นประจำ

และ Wikipedia ยังได้กำหนดประเภทของนโยบายเป็นอีกประเภทหนึ่ง คือ นโยบายเฉพาะเจาะจง (Specific policy types) เช่น Company Policy, Communications and Information Policy is under Information policy, Human resource policies, Privacy policy, Public policy, Defense policy, Domestic policy, Economic policy, Education policy, Energy policy, Environmental Policy and National Environmental Policy Act, Foreign policy, Forest policy, Health policy, Housing policy, Information policy, Macroeconomic policy, Monetary policy, Plan, Population policy, Public policy in law, Science policy, Security policy, Social policy, Urban policy, Transportation policy, Water policy

Academic library (2017) ได้จัดประเภทของนโยบายออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. นโยบายดั้งเดิม (Originated Policies) เป็นนโยบายที่ถูกกำหนดโดยฝ่ายบริหาร เป็นข้อกำหนดสำหรับผู้ใต้บังคับบัญชาว่าควรทำอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ ถือเป็นนโยบายพื้นฐาน
2. นโยบายร้องขอ (Appealed Policy) เป็นนโยบายที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้นตามคำขอของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อการปฏิบัติงานในอนาคตที่ชัดเจน
3. นโยบายจากภายนอก (External or Imposed Policy) เป็นนโยบายภายนอกที่ถูกกำหนดไว้ บางครั้งหน่วยงานภายนอกเช่น รัฐบาลกำหนดเงื่อนไขให้กับรัฐวิสาหกิจส่งงานสำหรับของคนในสังคม
4. นโยบายตามบทบาทหน้าที่ (Functional Policies) เป็นนโยบายการทำงาน ที่กำหนดตามหน้าที่ด้านต่างๆ ตัวอย่างเช่น นโยบายการเงิน นโยบายการผลิต นโยบายการตลาด และนโยบายบุคลากร เป็นต้น
5. นโยบายพื้นฐาน (Policies on the basis of levels) เป็นนโยบายระดับพื้นฐาน ที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับสูง ที่ผู้บริหารระดับกลาง และนโยบายของแผนกได้นำไปปฏิบัติ

Sherri Torjman (2005) ได้แบ่งนโยบายออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. นโยบายทางการบริหารที่สำคัญ (Substantive and administrative policy) Substantive policy: เป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายที่สำคัญ แนวปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ ส่วน administrative policy: เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นไปทางขั้นตอนการบริหารจัดการ อาทิ การเก็บรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การประเมินโครงการของชุมชนที่ซับซ้อน เป็นต้น
2. นโยบายแนวตั้งและแนวนอน (Vertical and horizontal policy) Vertical policy: นโยบายในแนวตั้งเป็นการกำหนดนโยบายโดยฝ่ายผู้มีอำนาจส่วน horizontal policy: นโยบายในแนวนอนที่ถูกกำหนดขึ้นโดยองค์กรที่มีลักษณะงานคล้ายกัน มีสายบังคับบัญชาเหมือนกันตั้งแต่ 2 องค์ขึ้นไป และเป็นนโยบายในมิติของสภาพปัจจุบันปัญหาเดียวกัน
3. นโยบายเชิงรับและเชิงรุก (Reactive and proactive policy) Reactive policy: เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองของความต้องการจำเป็นเร่งด่วน อาทิ เรื่องสิ่งแวดล้อม ส่วน proactive policy: เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาของสังคม อาทิ วาระแห่งชาติเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ นโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการของประชาชน
4. นโยบายในปัจจุบัน และในอนาคต (Current and future policy) Current policy: เป็นนโยบายที่ถูกกำหนดและประกาศใช้ในปัจจุบันซึ่งได้เรียงและจัดไว้ในแผนปฏิบัติการ ส่วน future policy: เป็นนโยบายที่ถูกประกาศใช้ในวันข้างหน้า ถูกกำหนดขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แล้วประกาศเป็นนโยบายสำหรับอนาคต

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2549) ได้จัดประเภทของนโยบายออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. นโยบายมุ่งเน้นขอบเขตเฉพาะด้านและนโยบายมุ่งเน้นสถาบันกำหนดนโยบาย; Sectoral Policies: นโยบายมุ่งเน้นขอบเขตเฉพาะด้าน เป็นการจำแนกนโยบายตาม sector ต่างๆ อาทิ ด้านการเมือง ด้านบริหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการต่างประเทศ ด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านการพัฒนาชนบท ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วน Institutional Policies: นโยบายมุ่งเน้นสถาบัน เป็นนโยบายที่ออกโดย สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร เป็นต้น
2. นโยบายมุ่งเน้นเนื้อหาสาระและนโยบายมุ่งเน้นขั้นตอนปฏิบัติ; Substantive Policies: นโยบายมุ่งเน้นเนื้อหาสาระจะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่รัฐบาลกำลังกระทำเพื่อประชาชน ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ (Benefits) ต่อประชาชนหรืออาจทำให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเสียเปรียบ ส่วน Procedural Policies: นโยบายมุ่งเน้นขั้นตอนการปฏิบัติจะเกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินการตามนโยบายว่าจะดำเนินการอย่างไร (how) และใครจะเป็นผู้ดำเนินการ (who)
3. นโยบายมุ่งเน้นการควบคุมกำกับโดยรัฐและนโยบายมุ่งเน้นการควบคุมกำกับตนเอง; Regulatory Policies: นโยบายมุ่งเน้นการควบคุมกำกับโดยรัฐ กำกับพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลจะก่อให้เกิดผลเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ส่วน Self-regulatory Policies: นโยบายมุ่งเน้นการควบคุมกำกับตนเอง จะมีลักษณะของการส่งเสริมการปกป้องผลประโยชน์ และความรับผิดชอบของกลุ่มตน เช่น สภานายความ แพทยสภา เป็นต้น
4. นโยบายมุ่งเน้นการกระจายประโยชน์และนโยบายมุ่งเน้นการกระจายความเป็นธรรม; Distributive Policies: นโยบายมุ่งเน้นการกระจายผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรบริการหรือผลประโยชน์ ให้แก่ประชาชนบางส่วนอย่างเฉพาะเจาะจง อาจเป็นระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือระดับสังคมบางส่วนก็ได้ ส่วน Redistributive Policies: นโยบายมุ่งเน้นการกระจายความเป็นธรรม เป็นความพยายามของรัฐบาลที่จะต้องจัดสรรความมั่งคั่ง รายได้ ทรัพย์สิน และสิทธิต่างๆ ให้แก่ประชาชนอย่างเป็นธรรม
5. นโยบายมุ่งเน้นเชิงวัตถุและนโยบายมุ่งเน้นเชิงสัญลักษณ์; Material Policies: นโยบายมุ่งเน้นเชิงวัตถุ เป็นนโยบายที่ก่อให้เกิดการจัดหาทรัพยากรเพื่อประโยชน์แก่กลุ่มบุคคล หรือเกิดข้อเสียเปรียบแก่กลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบเช่น การกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ การปรับปรุงชุมชนแออัด ส่วน Symbolic Policies: นโยบายมุ่งเน้นเชิงสัญลักษณ์ มุ่งเสริมสร้างคุณค่าทางจิตใจให้แก่ประชาชน เช่น นโยบายสันติภาพ (peace) ความรักชาติ (patriotism) และความเป็นธรรมทางสังคม (social justice)
6. นโยบายมุ่งเน้นลักษณะเสรีนิยมและนโยบายมุ่งเน้นลักษณะอนุรักษนิยม; Liberal Policies: นโยบายมุ่งเน้นลักษณะเสรีนิยมที่เกิดจากการผลักดันของกลุ่มความคิดก้าวหน้า เห็นคุณค่า ความเสมอภาค ยุติธรรม ขจัดความยากจน ยกเว้นการศึกษา เปิดเสรีข่าวสาร ส่วน Conservative Policies: นโยบายมุ่งเน้นลักษณะอนุรักษนิยม มุ่งเน้นลักษณะอนุรักษนิยมมักอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำของสังคม (Elites) เกรงสูญเสียประโยชน์หรืออภิสิทธิ์ (privileges)
7. นโยบายมุ่งเน้นสินค้าสาธารณะและนโยบายมุ่งเน้นสินค้าเอกชน; Policies Involving Public Goods: นโยบายมุ่งเน้นสินค้าสาธารณะ คือการกำหนดสินค้าที่ไม่สามารถแบ่งแยกกลุ่มผู้รับประโยชน์ออกจากรูปแบบนโยบายได้ ประโยชน์จะตกกับประชาชนทุกคน เช่น การรักษาความสงบความปลอดภัยในทรัพย์สินของประชาชน ส่วน Policies Involving Private Goods: นโยบายมุ่งเน้นสินค้าเอกชนที่แบ่งแยกกลุ่มผู้รับประโยชน์ลงเป็นหน่วยย่อยได้ สามารถเก็บค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากผู้รับประโยชน์โดยตรงได้ เช่น ค่าเก็บขยะของเทศบาล บริการไปรษณีย์ ประกันสังคม

นักวิชาการได้จัดแบ่งประเภทของนโยบายอย่างหลากหลาย แต่พิจารณาโดยรวมแล้วผู้รู้เหล่านี้ได้แบ่งประเภทของนโยบายซ้ำๆ กันอยู่หลายประเด็น อาทิ นโยบายจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ นโยบายเบ็ดเตล็ด นโยบายร้องขอ นโยบายเชิงรับและเชิงรุก นโยบายมุ่งเน้นขอบเขตเฉพาะด้านและนโยบายมุ่งเน้นสถาบัน นโยบายมุ่งเน้นสินค้า สาธารณะและนโยบายมุ่งเน้นสินค้าเอกชน ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า นโยบายแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. นโยบายตามกฎหมาย
2. นโยบายพื้นฐานหรือนโยบายเบ็ดเตล็ด
3. นโยบายตามฝ่ายปฏิบัติร้องขอ
4. นโยบายทางการบริหารจัดการ
5. นโยบายเชิงรุก และเชิงรับ
6. นโยบายมุ่งเน้นขอบเขตเฉพาะด้านและมุ่งเน้นสถาบัน
7. นโยบายสาธารณะและนโยบายของเอกชน

องค์ประกอบของนโยบาย

รู้ความหมาย รู้ประเภทแล้ว คราวนี้ลองมารู้จัก รู้จริงเกี่ยวกับองค์ประกอบของนโยบายกันบ้าง ผู้เขียนได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

FAO Corporate Document Repository (1995) ได้พูดถึงองค์ประกอบของนโยบายที่สำคัญมี 2 ประการคือ

1. วัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy objective) เป็นสิ่งสุดท้ายที่ต้องให้บรรลุผลสำเร็จ วัตถุประสงค์หนึ่งอาจใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่หลากหลายได้

2. เครื่องมือของนโยบาย (Policy instruments) องค์ประกอบนี้ถือเป็นวิธีการ หรือการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

Education Evolving (2017) ได้พูดถึงองค์ประกอบสำคัญของนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดเขตพัฒนานวัตกรรม ว่ามี 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. อำนาจ (autonomy) เป็นเรื่องสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะชักนำบุคลากรในสังกัดสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้น

2. ความรับผิดชอบ (accountability) ทุกฝ่ายทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อผลของการประกาศใช้นโยบายนี้ ขอบเขตอาจรวมถึงประชาชน องค์การ

Education Evolving ได้ย้ำว่าทั้ง autonomy และ accountability จะต้องสัมพันธ์กัน และไปด้วยกัน หากมีองค์ประกอบครบทั้งสองประการนี้ โรงเรียนจะมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด

Wikipedia (2017) เห็นว่าองค์ประกอบของนโยบายควรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ข้อความที่เป็นวัตถุประสงค์ (A purpose statement) เป็นข้อความที่มีการอธิบายถึงเหตุผลที่องค์กรมีการออกนโยบาย และผลหรือผลลัพธ์ที่ต้องการของนโยบายว่าควรเป็นอย่างไร

2. ขอบเขตของการนำนโยบายไปใช้ (An applicability and scope statement) เป็นการอธิบายว่าใครมีผลกระทบต่อการประกาศใช้นโยบายนี้ ขอบเขตอาจรวมถึงประชาชน องค์การ

3. วันที่นโยบายมีผลบังคับใช้ (An effective date) ซึ่งต้องระบุวันที่นโยบายมีผลบังคับใช้

4. ส่วนความรับผิดชอบ (A responsibilities section) นโยบายต้องระบุฝ่ายที่รับผิดชอบ ความรับผิดชอบมักระบุถึงโครงสร้างการกำกับดูแลด้วย

5. คำแถลงนโยบาย (Policy statements) คำแถลงนี้ต้องระบุถึงข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขององค์กร คำแถลงนโยบายมีความหลากหลายมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนาของหน่วยกำหนดนโยบาย

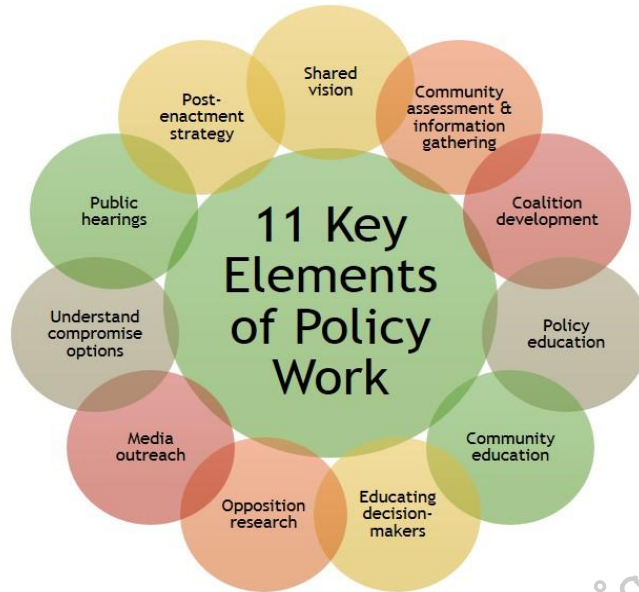
6. ภูมิหลัง (Background) เป็นส่วนแสดงเหตุผล ความเป็นมาในการกำหนดนโยบาย หรือมีแรงจูงใจอะไรที่กำหนดนโยบายนี้ขึ้นมา

7. การนิยาม (Definitions) เป็นการนิยามคำศัพท์สำคัญ คำศัพท์เฉพาะเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน SREB: Southern Region Education Board (2013) ได้นำประเด็นสำคัญซึ่งเป็นนโยบายของรัฐที่ถูกประกาศให้ใช้โดยทั่วไป ไปกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา ในการกำหนดควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ผู้เขียนขอสรุปไว้ ดังนี้

1. เป้าหมายหรือผลที่จะเกิดขึ้น
2. ความครอบคลุมกับกลุ่มบุคคล
3. มีคณะกรรมการรับผิดชอบ
4. มีการรับประกันการจบการศึกษาตามระยะเวลา
5. มีนโยบายสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง
6. เป็นนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษา
7. เป็นนโยบายที่ได้รับการยอมรับ
8. มีการกำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรแต่ละระดับ
9. มีระบบการให้คำปรึกษา
10. มีคู่มือในการดำเนินงาน
11. มีระบบการตรวจสอบประสิทธิภาพประสิทธิผล

Sari Stern Greene (2016) แห่งสถาบัน Community Health Training Institute ได้กำหนดองค์ประกอบของนโยบาย 11 ข้อ (11 Key Elements of Policy Work) โดยเน้นไปที่ชุมชนเป็นหลัก เนื่องจากเข้าถึงได้ง่ายและมีชีวิตชีวา และคาดว่าจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชนเพื่อสุขภาพที่ดีได้ง่ายขึ้น ทั้ง 11 ข้อ มีดังนี้ (ดูภาพประกอบ)

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared vision)
2. การประเมินชุมชนและการรวบรวมข้อมูล (Community assessment and information gathering)
3. การร่วมกันพัฒนา (Coalition development)
4. การศึกษานโยบาย (Policy education)
5. การศึกษาชุมชน (Community education)
6. การศึกษาของผู้มีอำนาจตัดสินใจ (Educating decision-makers)
7. การศึกษาฝ่ายค้าน (Opposition research)
8. สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (Media outreach)
9. เงื่อนไขการทำความเข้าใจการประนีประนอม (Understand compromise option)
10. การทำประชาพิจารณ์ (Public hearings)
11. กลยุทธ์การใช้กฎหมาย (Post-enactment strategy) (ดูภาพประกอบ)

(Source): 11 Key Elements of Policy Work (Sari Stern Greene, 2016)

จากการศึกษาองค์ประกอบของนโยบายข้างต้นพบว่า แนวคิดของแต่ละท่านมีความคล้ายคลึงกันหรือทับซ้อนกันอยู่หลายส่วน ผู้เขียนจึงได้ทำการบูรณาการหรือจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบของนโยบายซึ่งพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของนโยบาย มีส่วนสำคัญต่างๆ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ 2) เครื่องมือหรือวิธีการ 3) ขอบเขตของนโยบาย 4) ค่าแกลงของนโยบาย 5) คณะกรรมการรับผิดชอบ 6) ส่วนแสดงการได้รับการยอมรับและตอบสนองความต้องการ (ประชาพิจารณ์) 7) ส่วนแสดงการศึกษา (วิจัย) นโยบาย

กระบวนการนโยบาย

เป็นเรื่องสุดท้ายที่ขอกกล่าวถึงในผลงานทางวิชาการชิ้นนี้คือ กระบวนการนโยบาย ซึ่งผู้เขียนได้สรุปจากนักวิชาการจากหลายแหล่ง ดังนี้

Sherri Torjman (2005) แห่งสถาบัน The Caledon Institute of Social Policy ประเทศ Canada ได้แบ่งกระบวนการนโยบายออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Selecting the desired objective)
2. ระบุเป้าหมายของนโยบายที่เหมาะสม (Identifying the appropriate target)
3. การกำหนดเส้นทางเพื่อบรรลุเป้าหมาย (Determining the pathway)
4. การกำหนดมาตรการ (Designing the intervention) ประกอบด้วย 1) เป้าหมายนโยบาย (Policy target) 2) กำหนดค่าใช้จ่าย และแหล่งงบประมาณ (Cost and financing) และ 3) ปัจจัยทางการเมือง (Political factors)
5. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และประเมินผลกระทบ (Implementing the measure and assessing its impact)

James E. Anderson (1974; Cited in Wikipedia, 2017) ได้แบ่งขั้นตอนของนโยบายออกเป็น 5 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นระบุปัญหา (Agenda setting: Problem identification) เป็นขั้นที่ยอมรับว่าเรื่องใดเรื่องหนึ่งว่าเป็นปัญหาของคนกลุ่มใหญ่ และได้รับความสนใจในวงกว้าง ถือว่าเป็นวาระสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข
2. ขั้นกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นการนำประเด็นที่เป็นปัญหามากำหนดเป็นนโยบาย โดยมีขั้นตอนย่อยๆ คือ การประเมินนโยบายเบื้องต้น (appraisal) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

(dialogue) การวิเคราะห์นโยบาย (formulation) การกำหนดเป็นนโยบาย (formulation) และการจัดกลุ่มนโยบาย (consolidation)

3. ขั้นตอนตัดสินใจ (Decision-making) หน่วยงานที่มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกนโยบายที่เป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ในขณะที่ว่าจะกระทำหรือไม่กระทำตามนโยบาย

4. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (Implementation) นโยบายที่ถูกกำหนดไว้แล้ว ถ้าจะให้เกิดผลตามเป้าหมายจะต้องนำไปปฏิบัติจริง

5. ขั้นประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินประสิทธิภาพของนโยบายในแง่ของความตั้งใจและผลลัพธ์ที่ได้รับ และศึกษาว่าการดำเนินการตามนโยบายประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว

Peter Bridgman and Glyn Davis (2012) เห็นว่ากระบวนการของนโยบายประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การระบุประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย (Issue identification)
2. การวิเคราะห์นโยบาย (Policy analysis)
3. การหารือเกี่ยวกับนโยบาย (Consultation which permeates the entire process)
4. การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการพัฒนานโยบาย (Policy instrument development)
5. การสร้างทีมงานพัฒนานโยบาย (Building coordination and coalitions Program)
6. การออกแบบเพื่อตัดสินใจ (Design: Decision making)
7. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation)
8. การประเมินนโยบาย (Policy Evaluation)

A. Ansah Akrofi (2017) ได้เสนอวงจรนโยบาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. Agenda setting เป็นการระบุปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศ โดยคณะบุคคลสำคัญขององค์กร
2. Formulation เป็นขั้นตอนการกำหนดนโยบาย โดยการวิเคราะห์ปัญหา แล้วตัดสินใจโดยคณะบุคคลที่มีอำนาจเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย การออกกฎหมาย ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ราบรื่น
3. Implementation เป็นการดำเนินการของฝ่ายผู้ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการ นโยบายจำเป็นต้องกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร ระบุเป้าหมาย ตารางการปฏิบัติ โครงการ ตลอดจนวิธีการรายงานผลการปฏิบัติ
4. Budgeting เป็นการระบุแหล่งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบาย วิธีการหมุนเวียน (การใช้)

5. Evaluation เป็นการประเมินนโยบายว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด สมควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อนำสู่วงจรที่ 2 ของกระบวนการนโยบายต่อไป

Brian Slack (2017) ได้เสนอกระบวนการนโยบายเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การนิยามปัญหาของนโยบาย (Problem Definition Policies) เป็นการระบุปัญหาให้ชัดเจนเพื่อหาหนทางแก้ปัญหาของสังคมได้ดียิ่งขึ้น ก่อนการกำหนดนิยามของนโยบายควรตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานดังนี้ 1) ใครระบุว่าเป็นปัญหา (เป็นปัญหาของใคร) 2) ปัญหานี้ได้รับการตอบสนองโดยผู้มีอำนาจหรือไม่ 3) องค์กรระดับท้องถิ่นมีศักยภาพเพียงพอในการแก้ปัญหาหรือไม่ และได้รับการบรรจุเป็นนโยบายสาธารณะหรือไม่ 4) ปัญหานี้ใช้เวลาแก้ไขนานเท่าไร รวดเร็วทันใจไหม 5) กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ มีมุมมองต่อประเด็นปัญหาแตกต่างกันหรือไม่ 6) มีความเข้าใจต่อปัญหาเพียงพอหรือไม่ 7) ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่จะกำหนดเป็นนโยบายมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเพียงใด

2. การกำหนดวัตถุประสงค์และเงื่อนไขของการบรรลุวัตถุประสงค์ (Policy Objectives and Options The eventual success) เป้าหมายเป็นเรื่องสำคัญมาก ต้องระบุให้ชัดเจน ต้องระบุให้คงเส้นคงวา วัตถุประสงค์แต่ละ

ข้อต้องสอดคล้องสัมพันธ์กันและมีความยืดหยุ่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และต้องคำนึงถึงในเรื่อง 1) เงื่อนไขและสถานการณ์ในปัจจุบันต้องมีความชัดเจน 2) ชี้ให้ชัดว่าเป้าหมายที่แท้จริงคืออะไร 3) มีวิธีการที่จะเอาชนะอุปสรรคเพื่อบรรลุเป้าหมาย 4) บอกให้ได้ว่าอะไรที่ต้องการสนับสนุนจากฝ่ายรัฐหรือจากเอกชน 5) จะตัดสินใจและวัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์ได้อย่างไร 6) มีขั้นตอนการดำเนินงานสู่ความสำเร็จจะอะไรบ้าง

3. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) มีรูปแบบการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ 10 ขั้นตอนที่ควรคำนึง ดังนี้ 1) นโยบายต้องไม่เผชิญหน้ากับสิ่งที่ยุ่งยากเกินไป 2) นโยบายนั้นต้องมีระยะเวลาการปฏิบัติและทรัพยากรการบริหารที่เพียงพอ 3) หน่วยงานนำนโยบายสู่การปฏิบัติต้องมีบุคคลและทรัพยากรการบริหารอื่นๆ ที่เพียงพอ 4) หลักตามทฤษฎีกับหลักตามนโยบายต้องไปด้วยกันได้ 5) นโยบายต้องเป็นไปตามหลักเหตุและผล 6) ฝ่ายกำหนดนโยบายกับหน่วยงานนโยบายไปปฏิบัติต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 7) วัตถุประสงค์ของนโยบายต้องได้รับการยอมรับและมีความเข้าใจตรงกัน 8) การปฏิบัติงานตามนโยบายมีการเรียงลำดับตามความเหมาะสม 9) การสื่อสาร และความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายเป็นเรื่องสำคัญมาก 10) หน่วยงานปฏิบัติต้องยอมปฏิบัติตามนโยบาย

4. การประเมินและการคงสภาพนโยบาย (Policy Evaluation and Maintenance) ขั้นตอนการปฏิบัติตามนโยบายไม่ใช่ขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการนโยบาย ประสิทธิภาพของนโยบายต้องได้รับการประเมินหลังจากระยะเวลาหนึ่งและต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่ามีทรัพยากรและวิธีการในการรักษานโยบายที่ประสบความสำเร็จ การบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Based Management) จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการนโยบาย ภายใต้การประเมินจะมีอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย และตัวบ่งชี้ของการดำเนินโครงการ หากตัวบ่งชี้ใดไม่บรรลุเกณฑ์การปฏิบัติงานเป้าหมาย และเป้าหมายของนโยบายจะต้องได้รับการแก้ไข จะไม่ถูกยกเลิกโดยสิ้นเชิง แต่จะทำการปรับปรุงทบทวนนำไปสู่วงจรการกำหนดนโยบายอีกครั้ง

Paul Cairney (2013) ได้เสนอกระบวนการของนโยบายว่าควรแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดเป็นวาระสำคัญ (Agenda setting) เป็นการระบุปัญหาที่เป็นปัญหาและความต้องการจำเป็นให้ชัดเจน
2. การกำหนดปัญหา (Policy formulation) เริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การระบุผลลัพธ์ (the cost and estimating the effect of solutions) การเลือกทางเลือกที่ใช้แก้ปัญหา และการเลือกใช้เครื่องมือในการแก้ปัญหา
3. การออกระเบียบ กฎหมายสนับสนุน (Legitimation) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่านโยบายนี้ จะได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายต่างๆ
4. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (Implementation) จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบายเพื่อสนับสนุนทรัพยากรการบริหารได้แก่ บุคคล เงิน อำนาจในการบริหารจัดการ และเกิดความมั่นใจว่านโยบายถูกนำไปปฏิบัติตามที่วางแผนไว้
5. การประเมินนโยบาย (Evaluation) เพื่อศึกษาว่าการปฏิบัติตามนโยบายมีความถูกต้องและประสบความสำเร็จหรือไม่ ตลอดจนประเมินผลกระทบที่เกิดจากการนำเนินการตามนโยบาย
6. การพิจารณา คงสภาพ ความต่อเนื่อง หรือยุตินโยบาย (Policy maintenance, succession or termination) เป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่านโยบายนี้จะดำเนินการต่อ ปรับปรุง หรือยุติ ถ้าเห็นว่าควรดำเนินการต่อเนื่อง ก็ทำการปรับปรุงแล้วนำเข้าสู่วงจรขั้นที่ 1: Agenda setting อีกต่อไป (ดูภาพประกอบ)

Climate Planning (2012) เป็นองค์การการกุศลระหว่างประเทศ เพื่อช่วยวางแผนให้กับประเทศต่างๆ ได้แบ่งกระบวนการของนโยบาย ออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การสร้างความตระหนัก (Awareness raising) มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่สำคัญๆ เช่น การลดการปล่อยมลพิษ การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ การแนะนำพืชทนแล้งใหม่ เป็นต้น

2. นิยามปัญหา (Problem definition) ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและความเกี่ยวข้องของพวกเขาก็จะได้รับการระบุให้ชัดเจนเช่น ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและภัยแล้ง

3. การระบุตัวเลือก (Identification of options) เช่น การระบุผลกระทบจากการเลือกใช้นโยบายด้านพลังงานทดแทนผลกระทบจากการแนะนำพืชทนแล้ง และผลกระทบในด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมและด้านสิ่งแวดล้อม

4. การเลือกนโยบาย (Policy selection) ตัวเลือกนโยบายที่ต้องการจะถูกเลือกเมื่อปัญหาได้รับการทำความเข้าใจอย่างชัดเจนแล้ว

5. การดำเนินการตามนโยบาย (Implementation of policies) นโยบายที่กำหนดขึ้นจะถูกแปลเป็นรูปธรรมสู่การปฏิบัติ

6. การประเมินนโยบาย (Evaluation of policies) นโยบายที่เลือกและดำเนินการจะได้รับการประเมินติดตาม

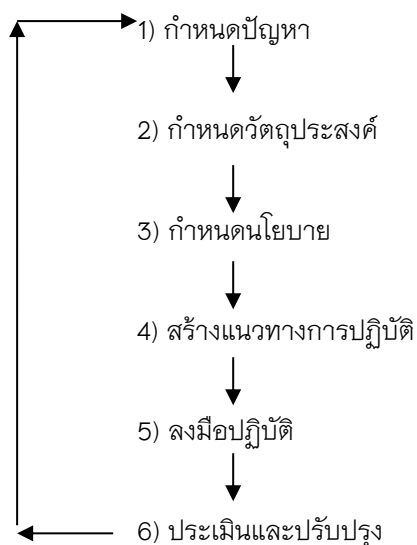
ในช่วงต่อไปนี้ ขอทำการวิเคราะห์ – สังเคราะห์กระบวนการนโยบาย โดยอาศัยแนวคิดจากผู้รู้ต่างๆ ในรูปของตาราง Matrix ดังต่อไปนี้

ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของกระบวนการนโยบายตามแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ

กระบวนการนโยบาย	ความสอดคล้อง							ความถี่
	1. Sherri Torjman (2005)	2. James E. Anderson (1974, Cite in.....)	3. Peter Bridgman And Glyn Davis (2012)	4. A. Ansoh Akrofi (2017)	5. Brian Slack (2017)	6. Paul Cairney (2013)	7. Climate Planning (2012)	
1. Sherri Torman (2005)								
- กำหนดวัตถุประสงค์	/				/	/		3
- ระบุเป้าหมาย	/	/	/				/	4
- กำหนดเส้นทางหรือวิธีการ	/							1
- กำหนดมาตรการ	/							1
- ปฏิบัติการ	/	/	/	/	/	/	/	7
2. James E. Anderson (1974, Cite in.....)								
- ระบุปัญหา		/	/	/	/	/		5
- กำหนดนโยบาย	/	/	/				/	4
- ตัดสินใจเลือกนโยบาย	/	/						1
- ปฏิบัติการนโยบาย	/	/	/	/	/	/	/	7
- ประเมินผล		/	/	/	/	/	/	6
3. Peter Bridgman and Glyn Davis (2012)								
- ระบุปัญหา		/	/	/	/	/		5
- วิเคราะห์นโยบาย	/	/	/				/	4

- ปรึกษาหารือ			/					1
- พัฒนาเครื่องมือ			/					1
- สร้างทีมงาน			/					1
- ออกแบบนโยบาย			/					1
- ปฏิบัติการ	/	/	/	/	/	/	/	7
- ประเมินนโยบาย		/	/	/	/	/	/	6
4. A. Ansah Akrofi (2017)								
- ระบุปัญหา		/	/	/	/	/		5
- วิเคราะห์ปัญหา				/				1
- ระบุแหล่งงบประมาณ	/							1
- ปฏิบัติการ	/	/	/	/	/	/	/	7
- ประเมินผล		/	/	/	/	/	/	6
5. Brian Slack (2017)								
- ระบุปัญหา		/	/	/	/	/	/	5
- กำหนดวัตถุประสงค์	/					/		3
- ปฏิบัติการ	/	/	/	/	/	/	/	7
- ประเมินผล		/	/	/	/	/	/	6
6. Paul Cairney (2013)								
- ระบุปัญหา		/	/	/	/	/	/	5
- กำหนดวัตถุประสงค์	/				/	/		3
- ออกระเบียบ กฎหมายสนับสนุน						/		1
- ปฏิบัติการ	/	/	/	/	/	/	/	7
- ประเมินผล		/	/	/	/	/	/	6
- ปรับปรุง						/		1
7. Climate Planning (2012)								
- สร้างความตระหนักในปัญหา							/	1
- นิยามปัญหา							/	1
- ระบุตัวเลือก							/	1
- เลือกนโยบาย	/	/	/				/	4
- ปฏิบัติ	/	/	/	/	/	/	/	7
- ประเมินผล		/	/	/	/	/	/	6

จากตารางการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายโดยใช้ตารางแสดงความสอดคล้อง (Matrix) ข้างต้น ผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องตั้งแต่ 5 แห่งขึ้นไป (5 of 7) จึงนำมาจัดเป็นกระบวนการของนโยบายผนวกกับประสบการณ์ของผู้เขียน ผลการสังเคราะห์พบว่ากระบวนการนโยบายควรประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ซึ่งมีลักษณะเป็นวงจร (Cycle) ดังนี้

มาถึงตรงนี้ คิดว่าท่านคงรู้สึก รู้จริงในเรื่องความรู้พื้นฐานของนโยบายแล้ว ผู้เขียนได้พยายามแสดงให้เห็นถึงการได้มาซึ่งองค์ความรู้แบบต่างๆ ตั้งแต่แบบมีออซิป โดยการสังเคราะห์เนื้อหาพิจารณาโดยรวม (ความหมาย ประเภทของนโยบาย และองค์ประกอบของนโยบาย)ซึ่งวิธีการนี้มีโอกาสเกิดความผิดพลาดได้มากกว่า แบบละเอียด โดยใช้ตาราง Matrix (กระบวนการนโยบาย) ซึ่งต้องใช้ความพยายามพอสมควร แต่โอกาสเกิดคลาดเคลื่อนมีน้อยกว่าวิธีอื่นๆ อย่างไรก็ตามความรู้ที่ได้เหล่านี้ เป็นเพียงข้อยุติ ณ วัน เวลานั้นเท่านั้น เพื่อความเจริญของงานของศาสตร์เกี่ยวกับนโยบาย จึงต้องรอการศึกษาค้นคว้าจากท่านผู้อ่านหรือผู้สนใจต่อไป อาจใช้วิธีการที่นำเสนอหลายๆ รูปแบบข้างต้นก็ได้ ในโอกาสต่อไปคอยพบกับ **รู้จริง รู้ลึก ในเรื่องนโยบายสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (2): การวิเคราะห์นโยบาย** ในตอนต่อไป เร็วๆ นี้

เอกสารอ้างอิง

สมบัติ อารังธวัชวงศ์. (2549). *นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*.

(พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

A. Ansah Akrofi. (2017). *Using the Policy Cycle as a Format; Describe the Policy Process in your Country or Institution*. [Online]. Available from: http://www.academia.edu/1207664/Using_the_Policy_Cycle_as_a_Format_Describe_the_Policy_Process_in_your_Country_or_Institution. [July 8, 2017].

Brian Slack. (2017). *The Policy Process*. [Online]. Available from: <https://people.hofstra.edu/geotrans/eng/methods/ch9c2en.html>. [July 8, 2017].

Businessdictionary. (2017). *Policy Definition (3)*. [Online]. Available from: <http://www.businessdictionary.com/definition/policy.html>. [July 7, 2017].

Climate Planning. (2012). *The policy cycle stages*. [Online]. Available from: <http://www.climateplanning.org/content/policy-cycle-stages>. [July 8, 2017].

FAO CORPORATE DOCUMENT REPOSITORY. (1995). *Livestock policy analysis*. Available from: <http://www.fao.org/wairdocs/ilri/x5547e/x5547e05.htm>. [July 7, 2017].

Paul Cairney. (2013). *Politics & Public Policy*. [Online]. Available from: <https://paulcairney.wordpress.com/2013/11/11/policy-concepts-in-1000-words-the-policy-cycle-and-its>. [July8, 2017].

Cambridge English Dictionary. (2017). *Meaning of “policy” in the English Dictionary*. [Online]. Available from: <https://translate.google.co.th/translate?hl=th&sl=en&u=http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/policy&prev=sear>. [July 8, 2017].

Peter Bridgman and Glyn Davis. (2012). *The Australian Policy Handbook*. (5th edition with Peter Bridgman and Catherine Althaus), Crows Nest, NSW: Allen & Unwin, Australian.

Sherri Torjman. (2005). *What is Policy?* [Online]. Available from: <http://www.caledoninst.org/Publications/PDF/544ENG.pdf>. [July 8, 2017].

SREB Southern Region Education Board. (2013). *STATEWIDE TRANSFER POLICIES Essential Elements of State Policy for College Completion*. [Online]. Available from: <https://www.sreb.org/publication/statewide-transfer-policies>. [July 9, 2017].

Wikipedia. (2017). *Policy*. [Online]. Available from: <https://en.wikipedia.org/wiki/Policy>. [July 8, 2017].

วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี